

SZER
KÖNYVTÁROS

244

A pestlőrinci gyermekek olvasómozgalmának második éve

A XVIII. kerület (Pestlőrinc, Pestimre) oktatási osztálya már két éve rendszeresen figyeli, irányítja és értékeli a kerület 10 000 tanulójának (ebből 4000 alsótagozatú, 4000 felsőtagozatú általános iskolás és 2000 középiskolás vagy ipari tanuló) iskolai és iskolán kívüli olvasását. E munka a Szabó Ervin Könyvtár területi gyermekkönyvtárain, az iskolai ifjúsági könyvtárakon keresztül folyik, értékelése pedig az iskolai év végén az olvasómozgalom ünnepélyes eredményhirdetésén történik meg. Így volt ez az 1960/61-es tanév végén is, amikor a kerület Rózsa Ferenc Művelődési Házában 600 tanuló jelent meg, hogy az ünnepi könyvhéten gyermekkönyvkiállítás és könyvvásár, olvasónapló bemutató keretében vegye át a megérdemelt jutalmat.

Az olvasómozgalmat az általános és középiskolás tanulók részére az 1959/60. tanév elején azzal a céllal hirdette meg az oktatási osztály, hogy a rendszeres olvasók számát emelje, s az olvasás által gyarapodjék a fiatalok látóköre, szókincse, előadó készsége és általános műveltsége. A versenyben résztvevő tanulóknak 10 könyvről (átlagosan havonta egy) kellett beszámolót készíteniük írásban (az ún. olvasónaplóban). A beszámoló elkészítéséhez felhasználhatták a Móra Ferenc Könyvkiadó által kibocsátott, Szász Eta szerkesztette *Ezt olvastam, Olvasónapló* c. kiadványt, illetve folytathatták a már múlt évben megkezdett füzeteiket is. Az alsótagozatosok érdeklődésének felkeltésére a kiadott tájékoztatóban beiktattak egy pontot: ha valaki olyan mese, vagy elbeszélés kötetről akar beszámolót készíteni, amelyben több össze nem függő olvasnivaló van, akkor csak az általa kiválasztott legjobb meséről, elbeszélésről és történetről kell készítenie beszámolót. A verskedvelőkről sem feledkeztek meg: a verseskötetről beszámolókat tíz verset választhattak ki az olvasott kötetből. A feltételek között volt az is, hogy az iskolai olvasmányokban közölt mesék, történetek, versek stb. nem szerepelhettek az olvasónaplóban. Ugyancsak nem írhattak beszámolót a tanulók kötelező olvasmányaikról sem.

Egyéni és osztály verseny

Az osztályok közötti versenyben résztvehetett az osztály minden tanulója, aki tíz könyvről elkészítette beszámolóját. Az egyéni versenyben csak azok a tanulók indulhattak, akik tíznél több könyvről adtak írásbeli beszámolót az olvasónaplóban. A verseny elbírálása két alkalommal történt: az iskolai félév végén és május végén. Minden iskolának volt olvasómozgalmi felelőse (rendszerint magyarszakos nevelő), aki az iskolai olvasómozgalmat, részvételt irányította. A beadott naplókat a kerület olvasómozgalmának felelőse nézte át, aki a nevelők által javasolt tanulók jutalmazását mérlegelte, az osztályok részvételét értékelte.

A tanulók jó munkájukért könyvjutalmat kaptak, az osztályokat kitüntető oklevéllel jutalmazták, minden tanuló olvasónaplóját emléklappal értékelték. Itt a következő fokozatok voltak: kimagasló (iskolánként 1–2), kiváló (osztályonként 2–4), példás (a tanulók nagyobb része), jó (a megfeleltek).

Az olvasás irányítása

„Kötelező” olvasásra és beszámolásra nem írtak elő könyveket, mert ezzel a verseny önkéntes jellege megszűnt volna. Ehelyett más felvilágosító eszközökkel próbálták a tanulók olvasmányait irányítani:

1. A Szabó Ervin Könyvtár 24. sz. gyermekkönyvtára és az úttörőház kiállítást rendezett „Az úttörőmozgalom és a könyv” címmel. A kiállítás arra törekedett, hogy bemutassa az úttörőmozgalom kötelező, illetve különpróba anyagához tartozó irodalmat, és felhívja a figyelmet a könyvbarát különpróba letételére. Minden látogató gyermek ajándékba kapta „A könyv az úttörő barátja” c. kiadványt. A kiállítás alkalmával arra is felhívták a látogatók figyelmét, hogy a jegyzék könyvei a könyvtárból kölcsönözhetők.

2. A Szabó Ervin Könyvtár másik kezdeményezése *osztálykönyvtár* létesítése volt az iskolák (Bajcsy-Zsilinszky úti, Brassó utcai, Engels utcai, Kassa utcai, Kund utcai lakótelepi, Vörösmarty utcai) IV. osztályaiban.* Így jutott 50–60 letéti könyvhöz 10 osztály az egész iskolai évre. A könyvek összetétele kapcsolódott a tanulók olvasókönyvének anyagához, de azonkívül ifjúsági szépirodalmi művek is voltak koruknak és olvasási érdeklődésüknek megfelelően. A tanulók év végén a kerületi gyermekkönyvtár tagjai lettek, és innen kölcsönözhetnek továbbra is. Háromszáz tanuló jutott így könyvhöz, s az osztálykönyvtár elérte célját, mert ezek a tanulók az iskolák ifjúsági könyvtáraiban nem találtak volna megfelelő olvasnivalót. Az ok-

* A szerkesztőség nem ért egyet azzal a gyakorlattal, hogy a közművelődési gyermekkönyvtár kihelyezze könyvanyagát az iskola osztályaiba.

tatási osztály az alsótagozatos nevelők részére tájékoztatót adott ki az osztálykönyvtár pedagógiai, oktatási és módszertani célkitűzéseiről.

3. Az ifjúsági *író-olvasó találkozók*, beszélgetések is jól bevált eszközeivé váltak az olvasás irányításának. Az 1959/60-as tanévtől kezdve időbeli sorrendben a következőkkel ismerkedtek meg a tanulók: *Gergely Márta, Szász Eta, Tatay Sándor, Németh Imre, Ignác Rózsa, Kószei Imre, Nagy Zsuzsa, Botond-Bolics György, Dékány András, Rónaszegi Miklós, Vázsonyi Endre, Szalay Lenke, Mándy Iván, Lengyel Balázs, Takács Tibor, Fehér Tibor, Vitányi János*. A találkozókön főleg olyan tanulók vettek részt, akik az író egyik vagy másik művét olvasták, így azután élénk és tartalmas beszélgetések alakulhattak ki az író és olvasói között.

4. A *Verek kicsiknek c. sorozat* sikere az alsótagozatú olvasók versszeretetét bizonyítja. Weörös Sándor és Károlyi Amy *Tarka forgó c.* kötetéből összeállított csokor az írón előadásával együtt emlékezetes marad a gyerekeknek. Ezt követte a Mórnicz Zsigmond *verses állatmeséiből* válogatott anyag, majd Szabó Lőrinc *Kicsi vagyok én!* c. gyermekvers-összeállítása. Minden alkalommal a IV. osztályosok szerepeltek az Engels utcai, a lakótelepi, a Ságvári utcai, Vörösmarty utcai és a Vöröshadsereg úti iskola tanulóiból. A könyvtár vezetője összekötő szövegben mutatta be a verseket, közben egy egy megzenésített vers, a végén pedig diafilmvetítés tette változatossá a műsort.

5. Az *iskolai ünnepélyek* (Néphadsereg napja, október hatodika, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója, fenyőfa ünnep, Lenin emléke, március tizenötödike, a Tanácsköztársaság megalakulásának évfordulója, felszabadulásunk napja, május elseje, anyák napja stb.) alkalmából, valamint az írói évfordulókon (Mikszáth, Mark Twain, Defoe, L. Tolsztoj) rendezett alkalmi kiállítások a tervszerű olvasás irányítását célozták.

6. Az alsótagozat olvasóinak nevelését szolgálta Seres József *Olvasómozgalom az I—IV. osztályban c.* tanulmányának eljuttatása minden nevelőhöz, hogy tudatosan törekedjenek osztályuk olvasómozgalmának megjavítására.

7. A felsőtagozat magyar irodalmi anyagához kapcsolódott az az öt jegyzék, mely a nevelőknek adott tájékoztatót. (*Ajánlott olvasmányok az általános iskolák V., VI., VII. és VIII. osztályának magyar irodalmi anyagához*, valamint a VI. osztály történelem anyagához.) A vizsgálatok és felmérések szerint sok tanuló igyekezett a jegyzék könyveiből gyarapítani, bővíteni tudását. A nevelők szerint sok óra vált színesebbé, érdekesebbé a tanulók által olvasott könyv beszámolója alapján.

8. A könyv iránti érdeklődést az iskolában is ébren tartották. Mindkét év első januári tanítási napján a kerület valamennyi általános és középiskolás tanulóját írásban megkérdezték, hogy milyen és hány könyvet kapott karácsonyra ajándékba.

9. A karácsonyi felmérés után tervszerű irányítással készítették elő és rendezték meg az ünnepi könyvhét keretében a *gyermekkönyvhétet* (előző naptári év végén pedig a téli gyermekkönyvvásárt) a kerület valamennyi iskolájában. A nevelő irányításával jutott el az ünnepi könyvhét valamennyi kiadványa és sok más, jó, kapható ifjúsági könyv az iskolába. A helyes kezdeményezés mind erkölcsi, mind anyagi szempontból sikeres volt.

10. A KISZ József Attila *olvasómozgalmát* is támogatták. A kerület kulturális felelősével megállapodtak, hogy a kötelező és az ajánlott könyvek jegyzékéből a KISZ elfogad írásbeli beszámolót is, s így szerezhetik meg a tanulók az arany, ezüst és bronz fokozatot.

Az eredmények

Az olvasómozgalom 1960/61. tanévének eredményeit az év végén értékelte a kerület oktatási osztálya. 1461 (a felsőtagozatos tanulók 36,5%-a) olvasónapló érkezett be a kerület valamennyi iskolájából, és 45 osztály vett részt az osztályversenyben.

Az osztályok közötti versenyben a VI. osztályok (15 osztály) 373, a VIII. osztályok (12 osztály) 309, a VII. osztályok (9 osztály) 265, az V. osztályok (8 osztály) 250 tanulóval szerepeltek eredményesen. A többi 264 tanuló az egyéni versenyben is résztvett, ezek tíznél több könyvről készítettek beszámolót. A Móra Ferenc Könyvkiadó által kiadott olvasónapló a tanulók 35—40%-a használta (mivel ez 1961. januárjában jelent meg). Az iskolák részvétele a felsőtagozatból 10—15% között mozog. A résztvevők száma az iskolák nevelőinek munkájától függött.

A számszerű eredményeknél még többet jelent az olvasónaplók színvonalának lényeges emelkedése. A naplók 40%-át iskolánként csoportosítva elküldték a Móra Ferenc Könyvkiadó országos olvasónapló pályázatára.

Az olvasónaplók jutalmazására 450 könyvet adott ki az oktatási osztály. Ifjúsági íróink szép számmal jelentek meg az ünnepélyen, s dedikálással, illetve beszélgetéssel tették emlékezetessé a találkozót.

Giday Endre